

6. Рибалко, О.М. Деякі аспекти ефективного управління дебіторською заборгованістю / О.М. Рибалко, М.Б. Сичова // Вісник Запорізького нац. університету: Економічні науки. – 2011. – N1(9). – С. 164-169. – Бібліогр.: 7.

7. Селезень О.М. Факторинг – як метод управління дебіторською заборгованістю / О.М. Селезень // Вісник СНАУ Серія Фінанси і кредит. – 2014. – с. 45. – Бібліогр.: 5.

References

1. Belyalov T.E. Analiz form i metodiv upravlinnya debitors'koyu zaborhovanistyu u skladi operatyvnykh finansovykh aktiviv korporatsiyi [Analysis of the forms and methods of management of accounts receivable as a part of the available financial assets of the corporation] // Aktual'ni problemy ekonomiky. – 2005. – № 9 (51). – S. 30-36.

2. Byelozertsev V.S. Problemy upravlinnya debitors'koyu zaborhovanistyu pidpryyemstv optovoyi torhivli [Problems of receivables of wholesale trade] : <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=10&y=2012>.

3. Hnyeushcheva I., Katsylo O. Vplyv zastosuvannya metodiv refinansuvannya debitors'koyi zaborhovanosti na finansovu stiykist' pidpryyemstva [The impact of application of the refinancing of receivables to the financial stability of the enterprise] // Ekonomichnyy analiz. – 2011. – Vyp. 8 (2). – s.82-85.

4. Danyl'chuk I.V. Refinansuvannya debitors'koyi zaborhovanosti yak zasib pidvyshchennya platospromozhnosti pidpryyemstv na suchasnomu etapi [Refinancing of receivables as a means of improving the solvency of the modern stage] // Ekonomichnyy visnyk universytetu. Zb. nauk. prats'. – 2013. – Vyp. 20/1. – s. 58-63.

5. Moiseyenko H.I. Debtors'ka zaborhovanist': sutnist' ta klasyfikatsiya [Accounts receivable: the nature and classification] // Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Ekonomika. – 2010. – Vyp. 29, CH. 2 : Udoshkonalennya obliku, analizu, audytu i zvitnosti v suchasnykh umovakh hlobalizatsiynykh protsesiv u svitoviy ekonomitsi. – S. 96–99.

6. Rybalko, O. M. Deyaki aspekty efektyvnoho upravlinnya debitors'koyu zaborhovanistyu [Some aspects of good governance receivables] // Visnyk Zaporiz'koho nats. universytetu: Ekonomichni nauky. – 2011. – N1(9). – S. 164-169.

7. Selezhen' O.M. Faktorynh – yak metod upravlinnya debitors'koyu zaborhovanistyu [Factoring - a method of managing receivables] // Visnyk SNAU Seriya Finansy i kredyt. – 2014. – s. 45.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Чередник Вікторія Анатоліївна – викладач кафедри обліку та оподаткування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м.Переяслав-Хмельницький

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Чередник Виктория Анатольевна – преподаватель кафедры преподаватель кафедры учета и налогообложения ГБУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды», г.Переяслав-Хмельницкий

DATA ABOUT THE AUTHOR

Cherednyk Viktoriia Anatoliivna – a lecturer at the Department of lecturer in accounting and taxation of SHEE «Pereiaslav-Khmelnyskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University», Pereiaslav-Khmelnyskyi.

УДК 336.02.330.3

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

**Чугунов І.Я.,
Брижан К.В.**

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання формування та реалізації бюджетної політики в умовах трансформації економіки.

Метою дослідження є розкриття сутності формування бюджетної політики як інструменту впливу на соціально-економічний розвиток країни.

Методи дослідження. У роботі застосовано сукупність наукових методів і підходів, тому числі системний, структурний, порівняльний, факторний методи, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження.

Результати роботи. Розкрито економічну сутність бюджетної політики як інструменту державного регулювання соціально-економічного розвитку країни, яка полягає у використанні інституційних важелів управління бюджетними ресурсами, що включають визначення цілей та напрямів суспільного розвитку, інноваційних завдань економічного зростання, прогностичних показників обсягів бюджетних асигнувань, державного фінансового контролю та оцінки ефективності використання бюджетних коштів. Узагальнено та систематизовано зарубіжний досвід впровадження

механізмів та заходів бюджетного регулювання, що надасть можливість його застосування для покращення основних засад бюджетної політики, підвищити ефективність використання бюджетних коштів. Розвинуто інституційні засади розвитку регуляторного механізму бюджетної політики у сфері доходів, видатків, дефіциту бюджету та державного боргу, що ґрунтуються на принципах єдності, системності та ефективності відповідних взаємозв'язків між його структурними складовими, враховуючи їх інтеграційний вплив на динаміку макроекономічних показників. Удосконалено методологічні засади оцінки ефективності бюджетної політики на основі критеріїв збалансованості бюджету, виконання якісних показників бюджетних програм, динаміки реального валового внутрішнього продукту; основні засади, механізми та інструменти бюджетної політики з урахуванням пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку країни; підходи до формування та реалізації бюджетної політики в умовах інституційних перетворень та посилення впливу глобалізації на вітчизняну економіку, враховуючи доцільність поглиблення рівня координації фінансової та монетарної політики, що підвищить ступінь адаптивності бюджетної архітектури до трансформаційних змін та тенденцій світової економіки.

Галузь застосування результатів роботи. Бюджетна політика. Державні фінанси у системі економічного регулювання.

Висновки. Бюджетна політика є одним з дієвих інструментів забезпечення макроекономічної стабілізації та подальшої активізації економічного зростання. Використання інструментів та важелів бюджетної політики щодо підтримки системних перетворень фінансової складової суспільного розвитку має здійснюватися з урахуванням впливу сукупності економічних, інституційних та соціальних факторів. Результативність бюджетного регулювання залежить від рівня наукової обґрунтованості його ролі в розвитку суспільних відносин, моделі соціально-економічного розвитку держави. В умовах економічних перетворень доцільним є пошук оптимального співвідношення між макроекономічними показниками та часткою валового внутрішнього продукту, що перерозподіляється через бюджетну систему, ступеню її децентралізації та підвищення якісного рівня розвитку бюджетних інститутів. З метою розробки та реалізації збалансованого бюджетного регулювання протягом певного часового інтервалу бюджетна стратегія повинна визначатися, з одного боку, з урахуванням циклічності економічного розвитку, з іншого – стану державних фінансів і запасу стійкості бюджетної системи. В умовах трансформації економіки бюджетна політика має реалізувати адаптаційно-регуляторний потенціал для виходу на траєкторію економічного зростання. Одним з основних інструментів державного регулювання соціально-економічного розвитку є перспективне бюджетне планування, зміст якого полягає у розробці основних напрямів формування та використання бюджетних коштів на середньо- та довгостроковий період, зважаючи на необхідність виконання завдань, які постають перед суспільством на певному етапі його розвитку. Подальший розвиток системи планування та виконання бюджетів, що ґрунтується на принципах програмно-цільового методу, потребує удосконалення бюджетного процесу щодо запровадження середньострокового планування, посилення спрямованості бюджетного планування на кінцеві результати та підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів. Одним з основних завдань бюджетного регулювання є упорядкування кількості бюджетних програм, складання головними розпорядниками бюджетних коштів плану діяльності на наступні бюджетні періоди відповідно до напрямів розвитку галузі, підвищення якісного рівня розробки паспортів та інтегральної оцінки виконання бюджетних програм, підготовки бюджетних запитів, здійснення моніторингу бюджетної результативності.

Ключові слова: бюджетна система, доходи бюджету, видатки бюджету, бюджетна політика, середньострокове бюджетне планування, соціально-економічний розвиток країни, ефективність використання бюджетних коштів.

БЮДЖЕТНАЯ ПОЛИТИКА В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ

Чугунов И.Я.,
Брижан Е.В.

Предметом исследования являются теоретические и практические вопросы формирования та реализации бюджетной политики в условиях трансформации экономики.

Целью исследования является раскрытие сущности формирования бюджетной политики как инструмента влияния на социально-экономическое развитие страны.

Методы исследования. В работе применена совокупность научных методов и подходов, в том числе системный, структурный, сравнительный, факторный методы, что позволило реализовать концептуальное единство исследования.

Результаты работы. Раскрыта экономическая сущность бюджетной политики как инструмента государственного регулирования социально-экономического развития страны, которая заключается в использовании институциональных рычагов управления бюджетными ресурсами, включающие определение целей и направлений общественного развития, инновационных задач экономического роста, прогнозных показателей объемов бюджетных ассигнований, государственного финансового контроля и оценки эффективности использования бюджетных средств. Обобщены и систематизированы

зарубежный опыт внедрения механизмов и меры бюджетного регулирования, что даст возможность его применения для улучшения основных принципов бюджетной политики, повысить эффективность использования бюджетных средств. Развита институциональные основы развития регуляторного механизма бюджетной политики в сфере доходов, расходов, дефицита бюджета и государственного долга, основанные на принципах единства, системности и эффективности соответствующих взаимосвязей между его структурными составляющими, учитывая их интеграционное влияние на динамику макроэкономических показателей. Усовершенствованы методологические основы оценки эффективности бюджетной политики на основе критериев сбалансированности бюджета, выполнении качественных показателей бюджетных программ, динамики реального валового внутреннего продукта; основные принципы, механизмы и инструменты бюджетной политики с учетом приоритетных направлений социально-экономического развития страны; подходы к формированию и реализации бюджетной политики в условиях институциональных преобразований и усиления влияния глобализации на отечественную экономику, учитывая целесообразность углубления уровня координации фискальной и монетарной политики, что повысит степень адаптивности бюджетной архитектуры к трансформационным изменениям и тенденциям мировой экономики.

Область применения результатов работы. Бюджетная политика. Государственные финансы в системе экономического регулирования.

Выводы. Бюджетная политика является одним из действенных инструментов обеспечения макроэкономической стабилизации и дальнейшей активизации экономического роста. Использование инструментов и рычагов бюджетной политики по поддержке системных преобразований финансовой составляющей общественного развития должно осуществляться с учетом влияния совокупности экономических, институциональных и социальных факторов. Результативность бюджетного регулирования зависит от уровня научной обоснованности его роли в развитии общественных отношений, модели социально-экономического развития государства. В условиях экономических преобразований целесообразен поиск оптимального соотношения между макроэкономическими показателями и долей валового внутреннего продукта, который перераспределяется через бюджетную систему, степени ее децентрализации и повышения качественного уровня развития бюджетных институтов. С целью разработки и реализации сбалансированного бюджетного регулирования в течении определенного временного интервала бюджетная стратегия должна определяться, с одной стороны, с учетом цикличности экономического развития, с другой - состояния государственных финансов и запаса устойчивости бюджетной системы. В условиях трансформации экономики бюджетная политика должна реализовать адаптационно-регуляторный потенциал для выхода на траекторию экономического роста. Одним из основных инструментов государственного регулирования социально-экономического развития является перспективное бюджетное планирование, содержание которого заключается в разработке основных направлений формирования и использования бюджетных средств на средне- и долгосрочный период, учитывая необходимость выполнения задач, стоящих перед обществом на определенном этапе его развития. Дальнейшее развитие системы планирования и выполнения бюджетов, основанное на принципах программно-целевого метода, требует усовершенствования бюджетного процесса по внедрению среднесрочного планирования, усиления направленности бюджетного планирования на конечные результаты и повышения эффективности расходования бюджетных средств. Одной из основных задач бюджетного регулирования является упорядочение количества бюджетных программ, составление главными распорядителями бюджетных средств плана деятельности на следующие бюджетные периоды в соответствии с направлениями развития отрасли, повышение качественного уровня разработки паспортов и интегральной оценки выполнения бюджетных программ, подготовка бюджетных запросов, осуществление мониторинга бюджетной результативности.

Ключевые слова: бюджетная система, доходы бюджета, расходы бюджета, бюджетная политика, среднесрочное бюджетное планирование, социально-экономическое развитие страны, эффективность использования бюджетных средств.

BUDGET POLICY IN THE ECONOMIC TRANSFORMATION

Chugunov I.Y.,
Bryzhan E.V.

The subject of research is a theoretical and practical issues of formation and implementation of budget policy in the economic transformation.

The article purpose is the disclosure of the formation of budget policy as an instrument of influence on socio-economic development.

Research methods. In this paper is used a set of scientific methods and approaches, including systemic, structural, comparative, factorial methods that allowed to realize conceptual integrity of the study.

Results of work. The economic nature of budget policy as a tool of state regulation of social and economic development, which is to use institutional levers of budget resources, including the definition of objectives and areas of social development, innovation objectives of economic growth, projected figures on the state budget,

state financial control and evaluation efficient use of public funds. Overview and systematized foreign experience implementing mechanisms and measures of fiscal adjustment that will allow its use for improving the basic principles of budget policy, improve the efficiency of budget funds. Developed institutional framework of a regulatory mechanism for budgetary policy in revenues, expenditures, budget deficit and public debt, based on the principles of unity, consistency and effectiveness of relevant relationships between the structural components, including the integration of their impact on the dynamics of macroeconomic indicators. Improved methodological basis of evaluating the effectiveness of budget policy based on criteria of a balanced budget, implementation of quality indicators of budget programs, the dynamics of real gross domestic product; basic principles, mechanisms and instruments of fiscal policy considering priorities of socio-economic development; approaches to formation and implementation of fiscal policy in terms of institutional reforms and the growing influence of globalization on the domestic economy, given the feasibility of deepening the coordination of fiscal and monetary policies that increase the degree of adaptability to the budget architectonics transformational changes and trends in the global economy.

Scope of results. Budget policy. Public finances in the system of economic regulation.

Conclusions. Budget policy is one of the most effective tools to ensure macroeconomic stability and further acceleration of economic growth. Using tools and instruments of budget policy to support systemic change of financial component of social development should take into account the impact of aggregate economic, institutional and social factors. The impact of budget adjustment depends on the scientific validity of its role in the development of public relations, models of social and economic development. In terms of economic transformation is appropriate a search of optimal balance between macroeconomic indicators and the share of gross domestic product redistributed through the budget system, the degree of decentralization and improvement of quality of budgetary institutions. In order to develop and implement sustainable budget adjustment over a time interval budgetary strategy should be defined on the one hand, given the cyclical economic of the other - the state of public finances and fiscal stability budget system. In the economic transformation fiscal policy has to implement adaptive-regulatory capacity to enter the path of economic growth. One of the main instruments of state regulation of social and economic development is promising budget planning, the content of which is to develop the main directions of formation and use of budget funds in the medium to long term, given the need for the tasks facing society at a certain stage of its development. Further development of budget planning and execution, based on the principles of program-target method requires improving the budget process to implement medium-term, increased focus on budget planning outcomes and efficiency of budget spending. One of the main goals of fiscal adjustment is streamlining the number of budget programs, drafting of the main managers of the budget plan for the next budget period according to the directions of the industry, improve quality of passports and developing integrated assessment of budget programs. preparing budget requests, monitoring budget performance.

Keywords: budget system, budget revenues, budget expenditures, budget policy, medium-term budget planning, socio-economic development, efficient use of public funds.

Постановка проблеми. Виходячи із мети та завдань стратегії поступального розвитку економіки, пов'язаної з підвищенням рівня ефективності її ендогенної складової, необхідним є удосконалення інституційного середовища бюджетної політики. Розвиток системи фінансового регулювання соціально-економічних відносин зумовлює необхідність відповідних структурних змін взаємовідносин між учасниками бюджетного процесу. Належний рівень обґрунтованості формування основних показників функціонування бюджетної системи у сфері доходів, видатків бюджету, міжбюджетних відносин, дефіциту бюджету сприяє підвищенню дієвості бюджетного регуляторного механізму. Бюджетна політика є одним з вагомих інструментів державного регулювання економіки, від ефективності бюджетного процесу, формування бюджетної політики залежить успішність реалізації регулюючої функції держави, забезпечення економічного зростання. Метою бюджетної політики є забезпечення відповідного рівня соціально-економічного розвитку суспільства з урахуванням збалансованості державних фінансів, що реалізується через інститути бюджетного регулювання. Бюджетна політика повинна бути спрямована на проведення економічних перетворень, створення відповідних умов для підвищення її ефективності та конкурентоспроможності, довгострокового економічного розвитку, покращення інвестиційного середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вагомих досліджень зарубіжних вчених у сфері розвитку інституційних засад бюджетної політики слід назвати праці: Дж. Б'юкенена [1], А. Вагнера, Дж. М. Кейнса, П. Кругмана, А. Лаффера, Р. Масгрейва, В. Парето, К. Рау, Дж. Сакса, П. Самуельсона [5], А. Сміта, Р. Солоу, Дж. Стігліца, В. Танзі, С. Фішера, Дж. Хікса.

Питанням формування та реалізації бюджетної політики в умовах економічних перетворень, її впливу на соціально-економічний розвиток суспільства присвячені праці вітчизняних вчених: В.Базилевича, Т. Боголіб [2], О. Василика, В. Гейця, А. Даниленка, І.Запатріної [3], Л.Лисяк [4], І. Лук'яненко, І. Луїної, І. Лютого, А. Мазаракі, В. Опаріна, Д. Полозенка, В. Федосова [6], І.Чугунова [7-10], А. Чухна, С. Юрія [6] та інших.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання формування та реалізації бюджетної політики в умовах трансформації економіки.

Метою статті є розкриття сутності формування бюджетної політики як інструменту впливу на соціально-економічний розвиток країни.

Методи дослідження. У роботі застосовано сукупність наукових методів і підходів, у тому числі системний, структурний, порівняльний, факторний методи, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження.

Результати дослідження. Основна мета бюджетної політики полягає у забезпеченні економічного зростання на засадах інституційного, інвестиційного розвитку та структурних перетворень, ефективного використання природно-ресурсного, людського потенціалу; створенні сприятливих умов для збільшення обсягів виробництва відповідно до інноваційного напрямку економічного розвитку, у тому числі розбудова високотехнологічної, наукоємної інфраструктури промисловості, підтримка розробки та впровадження нанотехнологій; зміцненні фінансової основи місцевого самоврядування; підвищенні якості соціального захисту та рівня життя населення. Економічне зростання є основним показником розвитку будь-якої країни. Досягнення цієї макроекономічної цілі зумовлене необхідністю випереджаючого зростання національного доходу у порівнянні зі збільшенням чисельності населення. Зростаюча економіка має більшу здатність задовольнити нові потреби та розв'язувати соціально-економічні проблеми як в країні, так і на міжнародному рівні. Бюджетна політика використовується як ефективний механізм впливу на макроекономічні процеси. Бюджетна стратегія повинна забезпечити довгостроковий соціально-економічний розвиток країни. Сутність формування бюджетної політики держави полягає в її науковому обґрунтуванні, наскільки вона базується на концептуальних засадах економічної та фінансової політики держави. При формуванні бюджетної політики необхідно забезпечувати економічну, фінансову та соціальну стабільність в країні, сукупність історичних, соціально-економічних особливостей країни та систему її національних інтересів.

Завдання бюджетної політики визначають подальші напрями економічних перетворень країни, важливим є сприяння досягненню стійких темпів економічного зростання в країні; ефективний розподіл та раціональне використання бюджетного ресурсу; забезпечення відповідальності суб'єктів бюджетного процесу за виконання прийнятих зобов'язань; збалансованість бюджетів усіх рівнів. Вирішення завдань бюджетної політики залежить від вибору та реалізації методів бюджетного регулювання, тому перш за все при формуванні бюджетної політики необхідно чітко визначити її пріоритети, які повинні бути досягнені при її реалізації. Важливим є розкриття економічної сутності бюджетної політики як складової системи фінансового регулювання соціально-економічного розвитку країни та адміністративно-територіальних одиниць, що полягає у використанні сукупності інституційних механізмів бюджетного простору з врахуванням ступеню динамічної збалансованості фінансових, економічних, соціальних взаємовідносин суспільного середовища.

Бюджетна політика має будуватися на основі науково обґрунтованої концепції розвитку бюджетних відносин у складі фінансової політики, спрямованої на створення умов для підвищення якості державних послуг, соціально-економічного розвитку країни та територій. Бюджетна система є вагомим складовою державного регулювання соціально-економічного розвитку суспільства. Становлення фінансових відносин відбувається в умовах трансформації економіки, яка є передумовою і одночасно об'єктом їх впливу. Виходячи зі стратегії розвитку економіки, пов'язаної з підвищенням рівня її ендогенної складової, необхідні відповідні інституційні зміни у системі фінансово-бюджетного регулювання економіки, що формується у певному інституційному середовищі та являє собою сукупність таких фінансово-бюджетних і економічних складових, як дохідна частина бюджету, видаткова частина бюджету, дефіцит бюджету, державний борг, податкове регулювання, міжбюджетні відносини, економічні процеси в країні, зовнішнє економічне середовище та взаємозв'язки між ними. Перетворення системи фінансово-бюджетного регулювання значною мірою пов'язано зі зміною інституційного середовища суспільства, складові фінансової політики удосконалюються з розвитком соціально-економічної сфери, економічної стратегії та характеризують адаптаційні можливості архітектури фінансової системи [7].

Бюджетне регулювання впливає як одночасно, так і з лагами у часі на темпи соціально-економічного розвитку, а також на стійкість і збалансованість бюджетної системи. Основним завданням фінансового, у тому числі бюджетного регулювання, є забезпечення виконання завдань соціально-економічного розвитку держави та адміністративно-територіальних одиниць, однак при цьому важливою є підтримка передусім запасу стійкості бюджетної системи. З метою розробки і реалізації збалансованого фінансово-бюджетного регулювання протягом певного періоду бюджетна політика має визначатися виходячи з циклічності економічного розвитку, а також зі стану державних фінансів і запасу стійкості бюджетної системи, суттєве зменшення якого може призвести до ускладнень у проведенні ефективного бюджетного регулювання щодо позитивного впливу на економічне зростання. Інституційний підхід передбачає розгляд бюджетного регулювання як динамічної системи, що постійно вдосконалюється та адаптується до основних завдань соціально-економічного розвитку.

Впровадження інституційного підходу до дослідження бюджетної політики є важливим та включає визначення ознак інституту бюджетного регулювання, інституційного середовища, яке забезпечує його функціонування, трансакційних витрат із застосуванням теорії суспільного вибору. Інститути бюджетної системи мають складну внутрішню структуру норм, правил, еволюція цих інститутів тісно пов'язана з розвитком інститутів державного управління, макроекономічного регулювання. Інститути можна представити як результат процесів, що відбувалися в попередніх періодах часу, і тому вони відповідають насамперед минулому середовищу. Вагомим є визначення ступеня адекватності цих інститутів сучасним обставинам,

терміну початку, поетапності, швидкості внесення необхідних інституційних змін. Від цього залежить ефективність розвитку державних фінансів, національної економіки, суспільства в цілому.

Використання зарубіжного досвіду проведення бюджетної політики в зарубіжних країнах є важливим для України. На прикладі розвинених країн можна передбачити недоліки проведення реформування бюджетної системи, податкової політики, заходів із зменшення боргового навантаження. Тому дослідження зарубіжного досвіду є вагомим інструментом бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку країни. Значення бюджетної політики країни та способу її реалізації у формуванні та розподілі валового внутрішнього продукту відображається через виконання державою покладених на неї суспільних функцій. Базовим показником, який відображає використання державою даних чинників формування сукупного національного продукту, виступає розмір валового внутрішнього продукту на душу населення з урахуванням паритету купівельної спроможності.

На сучасному етапі до основних пріоритетів бюджетної політики розвинених країн належать: запровадження та підвищення якості середньострокового бюджетного планування; створення та удосконалення системи планування і моніторингу соціально-економічної результативності бюджетних витрат за допомогою якісних і кількісних індикаторів, відносно як бюджетів усіх рівнів, так і конкретних бюджетотримувачів, серед зазначених методів особливу роль відіграє бюджетування, орієнтоване на результат, середньострокове планування видатків в умовах бюджетних обмежень [8].

Важливе місце в реалізації бюджетної політики країни посідає її податкова система. Значення загального податкового навантаження відображає вибраний напрям розвитку економічних відносин у країні та методи державного регулювання. Співвідношення обсягу податкових надходжень до валового внутрішнього продукту відображає економічне становище в країні та визначає основні напрями державної фінансової політики. Зарубіжні країни можна розподілити на три групи за показником податкових надходжень у валовому внутрішньому продукті: перша група – це країни, в яких частка податкових надходжень у валовому внутрішньому продукті становить менше 30 відсотків (Канада – 26,7 відсотки, США – 24,3, Польща – 20,1, Китай – 19,4, Японія – 18,0 відсотків); друга група – країни, де середня частка податкових надходжень у валовому внутрішньому продукті коливається від 30 до 40 відсотків (Німеччина – 37,6 відсотки, Чехія – 35,5, Франція – 35,3, Великобританія – 35,2, Італія – 34,4 відсотки); третя група – країни, де висока частка податкових надходжень у валовому внутрішньому продукті – більше 40 відсотків (Данія – 48,0 відсотків, Швеція – 44,3, Фінляндія – 44,1, Норвегія – 42,2 відсотки).

Значення загального державного сектора в економіці може бути визначено як співвідношення сукупності доходів і видатків зведеного бюджету до валового внутрішнього продукту. В ЄС-28 обсяг доходів бюджету в 2015 році склав 44,9 відсотки валового внутрішнього продукту (у порівнянні з 45,2 відсотками в 2014 році), обсяг видатків бюджету склав 47,3 відсотки валового внутрішнього продукту (у порівнянні з 48,1 відсотками в 2014 році).

Доцільним є систематизація досвіду реалізації заходів бюджетного регулювання у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою з метою виявлення можливостей їх практичного впровадження у діяльність вітчизняних інституцій. З метою протидії наслідкам глобальної економічної рецесії для стабілізації фінансового сектору та підтримки рівня економічної активності підприємств розвинутими країнами було розроблено та реалізовано сукупність заходів бюджетного регулювання стимулюючого характеру. В Європейському Союзі відповідні заходи координувалися в рамках об'єднаного фінансового плану та передбачали додаткову капіталізацію системних фінансових установ і надання державних гарантій. Крім того, було виділено значні обсяги фінансової підтримки країнам, які зазнали суттєвого розбалансування системи державних фінансів, в тому числі Греції, Ірландії, Іспанії, Португалії, Кіпру. Базовими умовами здійснення такого фінансування є проведення комплексних економічних реформ та забезпечення збалансованості бюджету. Реалізація зазначеного передбачала проведення компенсаторних заходів податкового регулювання – підняття ставок податків на споживання, майнових податків та податку на доходи фізичних осіб. Зокрема, базова ставка податку на додану вартість в періоді 2008–2015 років збільшилась у представлених країнах в середньому на 3,6 відсоткових пункти, в цілому в країнах Європейського Союзу на 2,1 відсоткових пункти; максимальна ставка податку на доходи фізичних осіб зросла на 8,3 та 1,5 відсоткових пункти відповідно. Вагомим заходами бюджетної політики постстабілізаційного періоду стало проведення інституційних змін системи пенсійного забезпечення та державного управління. В процесі дослідження виявлено, що зростання бюджетного дефіциту знижує можливості прискореного розвитку економіки в середньостроковому періоді. В країнах, де частка державних видатків, перевищує 40 відсотків валового внутрішнього продукту, зростання приведенного показника на один відсотковий пункт призводить до уповільнення на 0,4 відсоткових пункти приросту реального валового внутрішнього продукту. Характер впливу бюджетної системи на стан в економіці країни, зокрема рівень сприятливості бюджетної політики щодо економічного зростання, значною мірою визначається перерозподілом суспільного продукту через бюджетну систему, що характеризується величиною та структурою дохідної частини державного та зведеного бюджетів.

Предметом дослідження впливу дохідної частини бюджету на економічну активність в країні є насамперед податкові надходження. В структурі дохідної частини Зведеного бюджету України їх частка коливалася на рівні 66-76 відсотків у 2000-2010 роках та у подальшому збільшилася до 81-84 відсотків як внаслідок змін у

оподаткуванні, пов'язаних з прийняттям Податкового кодексу України зокрема, зростання ставок акцизного податку, удосконалення адміністрування тощо, так і з статистичних причин, коли частина неподаткових платежів, зокрема рента та цільові надбавки до тарифів стали обліковуватися як податкові надходження. Важливе значення для виконання дохідної частини бюджету серед прямих податків мають обсяги надходження податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб. Частка податку на прибуток підприємств у структурі зведеного бюджету України за 2002-2015 роки становила 13,81 відсотки, у тому числі у 2002-2005 роках – 16,98, у 2006-2010 роках – 14,38, у 2011-2015 роках – 10,71 відсотки. Використання податку на прибуток як регулятора економічних процесів здійснюється шляхом дотримання критерію його нейтральності щодо прийняття фінансово-господарських рішень як на мікро-, так і на макрорівні. За допомогою податку на прибуток можна регулювати вибір тієї чи іншої правової форми організації бізнесу; напрямки розподілу прибутку (нагромадження чи споживання); вибір методів фінансування інвестицій; розподіл трудових і матеріальних ресурсів між окремими сферами господарської діяльності.

Особливу увагу серед податків слід приділити податку на доходи фізичних осіб. Цей податок займає чільне місце не лише в податковій системі України, а й у світі, а саме для більшості розвинених країн податок на доходи фізичних осіб є гарантом фінансової стабільності, соціальної справедливості та сталого економічного розвитку. Питома вага податку на доходи фізичних осіб у структурі зведеного бюджету України за період 2002-2015 роки склала – 15,59 відсотки, у тому числі протягом 2002-2005 років – 15,67, у 2006-2010 роках – 15,41, у 2011-2015 роках – 15,70 відсотки.

Динаміка структури податкових надходжень показує тенденцію зниження частки прямих податків з одночасним зростанням частки надходжень непрямих податків, якими є податок на додану вартість, акцизи та мито. Питома вага податку на додану вартість у зведеному бюджеті України за період 2002-2015 років становила 27,02 відсотки, у тому числі у 2002-2005 роках – 20,49, у 2006-2010 роках – 29,14, у 2011-2015 роках – 30,13 відсотки. Також вагоми вплив має частка акцизного податку в структурі зведеного бюджету України: у 2002-2015 роках – 7,34 відсотки, у тому числі у 2002-2005 роках – 6,68, у 2006-2010 роках – 6,21, у 2011-2015 роках – 9 відсотків. Переважно за рахунок цієї складової, починаючи з 2002 року, встановилася загальна тенденція до збільшення сумарного податкового навантаження на валовий внутрішній продукт. Зокрема, за рахунок податку на додану вартість та акцизів у 2002 році доходи зведеного бюджету досягли 27,46 відсотки, у 2005 – 30,40, у 2008 – 31,42, у 2010 – 29,05, 2015 році – 32,94 відсотки. Окрім податкових надходжень у структурі доходів зведеного бюджету України окрему роль відіграють: неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, офіційні трансферти від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій та цільові фонди.

Серед неподаткових бюджетних надходжень першість належить коштам Національного банку України. Законом України «Про Національний банк України» було закріплено норму щодо перерахування до державного бюджету суми перевищення доходів Національного банку України над його видатками. Також до неподаткових надходжень відносяться: доходи від власності та підприємницької діяльності, власні надходження бюджетних установ, адміністративні збори та платежі та інші. Доходи від операцій з капіталом включають: надходження від продажу основного капіталу; надходження від реалізації державних запасів товарів та кошти від продажу землі і нематеріальних активів. До структури офіційних трансфертів належать: реверсна дотація та трансферти урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій. Порівнюючи структуру дохідної частини зведеного бюджету України за 2001-2015 роки, можна зазначити, що суттєво збільшилася частка податкових надходжень: якщо ще у 2001 році частка податків становила 66,85 відсотки, то у 2015 році вона збільшилась до 77,76 відсотки. За рахунок такого збільшення відбувається зниження питомої ваги неподаткових надходжень на 8,38 відсоткових пункти; доходів від операцій з капіталом – на 0,63; офіційних трансфертів від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій – на 0,07; доходів цільових фондів – на 1,81 відсоткових пункти відповідно.

Таким чином, посилюється увага саме до податкових надходжень як до основного джерела наповнення бюджету. Проведення ефективної податкової політики, стимулювання підприємницької діяльності в країні, удосконалення податкового законодавства та механізму контролю за цільовим використанням податкових пільг є запорукою підвищення якості життя та ступеню довіри населення до влади, що, в свою чергу, призведе до збільшення дохідної частини бюджету.

Процесу формування видатків бюджету належить достатньо вагоме місце як в управлінні бюджетною системою, так і в управлінні фінансовою системою країни. За допомогою бюджетних видатків досягаються необхідні пропорції в розподілі валового внутрішнього продукту між галузями економіки і територіями держави, забезпечуються фінансовими ресурсами пріоритетні сфери економічної діяльності, проводиться єдина збалансована бюджетна політика [9].

У період з 2001 по 2015 роки середня питома вага видатків зведеного бюджету у валовому внутрішньому продукті становила 32,02 відсотки. При цьому збільшення частки видатків бюджету у депресивні періоди завдавало стимулюючого впливу для відновлення економічного зростання, проте не супроводжувалося якісними структурними змінами в економіці. Недосконале інституційне середовище обумовлювало ризики неефективного використання бюджетних коштів.

Динаміка частки видатків зведеного бюджету України у валовому внутрішньому продукті протягом 2001 - 2015 років показує, що найбільше середнє значення цього показника за наведений період становлять видатки на

соціальний захист та соціальне забезпечення - 7,74 відсотки, освіту - 6,27, економічну діяльність - 4,37; найменше - видатки на житлово-комунальне господарство - 0,86; духовний та фізичний розвиток - 0,82; охорону навколишнього природного середовища - 0,31 відсотки. При цьому зазначена питома вага видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення у 2006 – 2010 роках збільшилася на 1,93 відсоткові пункти, 2011-2014 роках – на 0,85 відсоткові пункти; на освіту – на 1,24 та 0,17 відсоткові пункти відповідно. У 2006-2010 роках зазначена питома вага зменшилася – на загальнодержавні функції – 0,24 відсоткові пункти, оборону – 0,50 відсоткові пункти, охорону навколишнього природного середовища – 0,04 відсоткові пункти.

На даний час потребують вирішення завдання по посиленню системності та послідовності у реалізації бюджетної політики у сфері планування видатків бюджету; удосконалення стратегічного планування діяльності головних розпорядників бюджетних коштів; планування бюджетних програм відповідно до завдань і функцій органів виконавчої влади; досягнення відповідних результатів за умови використання мінімального обсягу бюджетних коштів; пошук оптимальної структури та змісту бюджетних програм, їх відповідність напрямам соціально-економічного розвитку країни; досягнення поставленої мети у процесі виконання бюджетної програми; спрямування бюджетних коштів лише на цілі та завдання, визначені планом діяльності головного розпорядника бюджетних коштів [8].

Необхідним є подальший розвиток методологічних підходів щодо формування бюджетних та державних цільових програм, відображення в даних програмах індикативних показників та індикаторів стратегічних документів соціально-економічного розвитку країни, що має посилити рівень кореляції програм і пріоритетів державної політики. Важливим є визначення граничних обсягів фінансування довгострокових програм економічного спрямування за рахунок бюджетних коштів. При підготовці програми важливо визначити показники ефективності та якості її виконання. Доцільність реалізації бюджетної програми має ґрунтуватись на основі кінцевих цілей, передбачених планами діяльності головного розпорядника коштів. Перелік програм, що фінансуються не в повному обсязі, не сприяє вирішенню поставлених завдань та знижує результативність планування і виконання бюджету за програмно-цільовим методом. Ступінь дієвості планування бюджетних асигнувань на виконання цільових загальнодержавних та місцевих програм залежить від своєчасності моніторингу та оцінки ефективності даних програм. Системний підхід до оцінки ефективності видатків бюджету має передбачати виокремлення критеріїв економічної та соціальної ефективності на стадіях формування і виконання програми. Вагоме значення посідають питання розвитку механізмів попереднього державного фінансового аудиту, аналізу і контролю за виконанням бюджетних програм з метою забезпечення відповідного рівня бюджетної результативності. Перспективне планування видатків бюджету є одним із необхідних інструментів державного регулювання соціально-економічного стану країни та передумовою підвищення керованості бюджетного процесу, впливу видатків на досягнення цілей та завдань розвитку національної економіки.

Ефективність бюджетної політики слід оцінювати з позицій виконання належних функцій держави. Фіскальна ефективність відображає ступінь вирішення бюджетних проблем: акумуляції бюджетних доходів, виконання бюджетних зобов'язань, управління бюджетним дефіцитом і боргом. За результатами діяльності виконавчої влади з реалізації зазначених напрямів може бути надана кількісна оцінка ефективності. З виникненням в умовах напруженості з виконанням бюджетів дефіциту коштів на соціальні виплати та недофінансування інших видатків знижує ефективність фіскальної політики. Тому формування довгострокових чинників економічного зростання при одночасному підвищенні ефективності використання бюджетних коштів є стратегічним орієнтиром у сфері державних фінансів [10].

Спостерігається тенденція до постійного зростання усіх показників протягом досліджуваного періоду. Зокрема, частка доходів зросла у 2006-2010 роках на 2,61 відсоткових пункти, у 2011-2015 роках – на 0,44 відсоткових пункти; частка видатків бюджету зросла за наведені періоди на 4,33 та 0,97 відсоткових пункти відповідно. Питома вага дефіциту державного бюджету у валовому внутрішньому продукті зросла на 1,64 відсоткових пункти протягом 2006-2010 років та на 0,83 відсоткових пункти протягом 2011-2015 років. Таке істотне збільшення дефіциту було спричинено його різким збільшенням у 2010 та 2014 роках: 5,94 відсотки та 4,98 відсотки відповідно. Частка державного боргу мала тенденцію до спаду з 2001 року до 2007 року, проте починаючи з 2008 року цей показник щорічно зростає. Дану ситуацію спричинила світова фінансова криза та погіршення економічної ситуації в Україні. Найбільше зростання рівня державного боргу відбулося у 2014 році – на 29,17 відсоткових пункти порівняно з показником 2013 року.

Середньострокове бюджетне планування та прогнозування є основою послідовної, виваженої бюджетної політики та досягнення достатнього рівня результативності видатків бюджету, спрямованих на економічне зростання. Тому оцінка динаміки доходів, видатків та дефіциту дають змогу зробити бюджетну стратегію на наступні п'ять років (табл.1).

Питома вага прогнозного показника дефіциту зведеного бюджету України у валовому внутрішньому продукті на 2018-2022 роки становить 2,68 відсотки, доходів і видатків 32,35 відсотки та 35,03 відсотки відповідно. Важливим є проведення функціональної оцінки діяльності бюджетних установ; продовження реалізації заходів щодо економічного і раціонального використання державних коштів та перегляд таких заходів за результатами аналізу ефективності їх застосування та виходячи із поточного стану розвитку економіки; запровадження державного стратегічного планування як передумови для переходу на середньострокове бюджетне планування на рівні головних розпорядників бюджетних коштів, забезпечивши

узгодження порядків та строків розроблення прогнозних і програмних документів економічного та соціального розвитку; визначення стратегічних цілей та показників результату діяльності головних розпорядників бюджетних коштів, у тому числі показників ефективності надання державних послуг, відповідно до пріоритетів державної політики. Проведення ефективної бюджетної політики залежить не тільки від визначення завдань, що стоять перед суспільством але і від нагального способу їх вирішення, що надасть можливість підвищити соціально-економічний розвиток країни.

Таблиця 1. Середньострокове бюджетне планування основних показників на 2018 - 2022 роки, відсотки

Показники	2018	2019	2020	2021	2022
Питома вага доходів бюджету до валового внутрішнього продукту	32,52	32,44	32,35	32,28	32,16
Питома вага видатків бюджету до валового внутрішнього продукту	35,27	35,16	35,02	34,88	34,80
Питома вага дефіциту бюджету до валового внутрішнього продукту	2,75	2,72	2,67	2,60	2,64

Вагомим чинником ефективної бюджетної політики є якість інституційного середовища, зміна якого відбувається у тому числі під впливом розвитку інноваційного потенціалу економіки. Архітектура бюджетної політики має створювати інституційні умови функціонування бюджетного механізму з метою дієвого впливу на економічне зростання, всебічний розвиток суспільства, підвищення добробуту населення. Інституційна структура бюджетної політики як важлива складова державного регулювання є ефективним інструментом соціально-економічного розвитку країни. Оскільки економічна діяльність здійснюється у межах відповідної інституційної моделі, яка є сукупністю взаємопов'язаних інститутів, ефективна модель бюджетної політики має спиратися на інституційне середовище суспільства як систему основних економічних, соціальних, політичних, правових положень, що визначаються історією, традиціями, культурою країни. Створення відповідних інституційних умов для формування та реалізації ефективної бюджетної політики потребує використання адаптивної архітектури системи бюджетного регулювання, що сприятиме досягненню збалансованого та стійкого соціально-економічного розвитку держави [7]. У сучасних умовах вбачається доцільним удосконалення механізмів взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та фінансовими інститутами. Основними завданнями є збалансування бюджетів усіх рівнів, запобігання суттєвих коливань макроекономічних показників.

Інститут бюджетної політики має відігравати провідну роль в ініціюванні змін у системі фінансового регулювання суспільного розвитку. Формування стратегічних напрямів бюджетної політики потребує узгодженості і збалансованості складових системи бюджетного регулювання, враховуючи зміни інституційного середовища, яке забезпечує функціонування зазначеної системи. За умов структурних економічних перетворень, посилення інтеграційних процесів притаманне проходження динамічних інституційних змін фінансово-бюджетної політики, що потребує активізації адаптаційних механізмів розвитку фінансових відносин [9]. Доцільним є посилення взаємозв'язку бюджетного регулювання з циклічністю економічного розвитку, підвищення дієвості механізмів підтримки конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Процеси уніфікації оподаткування з країнами Європейського Союзу, в тому числі у сфері адміністрування та регулювання податків на споживання, мають відбуватися прогнозовано для держави і платників податків, що посилить керованість бюджетним процесом та протидіятиме тінізації економіки. Зважаючи на фіскальну значимість майнового оподаткування, слід підвищити ступінь прогресії в оподаткуванні житлової нерухомості, згодом базу оподаткування податку визначати з урахуванням вартості нерухомого майна.

Бюджетна політика у наступних бюджетних періодах має формувати сприятливі умови для підвищення рівня розвитку людського капіталу як ендogenous фактору забезпечення інтенсивного економічного зростання. Обсяг фінансування установ соціальної сфери має залежати від показників їх діяльності, які повинні відповідати світовим стандартам. Крім того, переходу до подальшого етапу розвитку потребує політика надання автономії у сфері фінансового управління закладами освіти, науки, охорони здоров'я. В сфері фінансового забезпечення програм соціального захисту актуальним та необхідним є удосконалення інструментарію адресності надання соціальних пільг з упорядкуванням категорій і верифікацією їх отримувачів та встановлення економічно обґрунтованих нормативів споживання газу, води та електроенергії. З огляду на кількість домогосподарств, які одержують житлові субсидії, важливим є впровадження інституту оцінки фінансово-майнового стану одержувачів соціальної допомоги за непрямыми ознаками з урахуванням досвіду розвинутих країн.

Від якості планування бюджетних показників залежить фінансова стійкість системи державних фінансів. Доцільним є актуалізація стратегії управління внутрішнім та зовнішнім державним боргом, формування річних планів заходів щодо його оптимізації у розрізі кварталів з метою зменшення пікових навантажень на державний бюджет. Зростаючі потреби обслуговування боргу та фінансування бюджету потребують формування збалансованого портфеля запозичень та підвищення рівня ліквідності облігацій внутрішньої державної позики. Разом з тим, достатньо висока питома вага зовнішнього державного боргу в його структурі обумовлює необхідність відповідної співпраці з міжнародними фінансовими організаціями. Реалізація зазначеного потребує удосконалення інституційної моделі управління державним сектором економіки, підвищення рівня координації у системі органів влади в сфері макроекономічного регулювання. Бюджетна політика як вагомий інструмент системи державного регулювання економіки має спиратися на

довгострокову програму економічного та соціального розвитку країни. Упорядкування регулюючих цілей бюджетної політики, дозволяє досягти відповідного збалансування процесу перерозподілу фінансових ресурсів у суспільстві. Архітектура бюджетної політики має створювати належні інституційні умови функціонування фінансової моделі у суспільстві, які у сукупності повинні формувати механізм впливу на економічне зростання, сприяти підвищенню добробуту суспільства.

Висновки. Бюджетна політика є одним з дієвих інструментів забезпечення макроекономічної стабілізації та подальшої активізації економічного зростання. Використання інструментів та важелів бюджетної політики щодо підтримки системних перетворень фінансової складової суспільного розвитку має здійснюватися з урахуванням впливу сукупності економічних, інституційних та соціальних факторів. Результативність бюджетного регулювання залежить від рівня наукової обґрунтованості його ролі в розвитку суспільних відносин, моделі соціально-економічного розвитку держави. В умовах економічних перетворень доцільним є пошук оптимального співвідношення між макроекономічними показниками та часткою валового внутрішнього продукту, що перерозподіляється через бюджетну систему, ступеню її децентралізації та підвищення якісного рівня розвитку бюджетних інститутів. З метою розробки та реалізації збалансованого бюджетного регулювання протягом певного часового інтервалу бюджетна стратегія повинна визначатися, з одного боку, з урахуванням циклічності економічного розвитку, з іншого – стану державних фінансів і запасу стійкості бюджетної системи. В умовах трансформації економіки бюджетна політика має реалізувати адаптаційно-регуляторний потенціал для виходу на траєкторію економічного зростання. Одним з основних інструментів державного регулювання соціально-економічного розвитку є перспективне бюджетне планування, зміст якого полягає у розробці основних напрямів формування та використання бюджетних коштів на середньо- та довгостроковий період, зважаючи на необхідність виконання завдань, які постають перед суспільством на певному етапі його розвитку. Подальший розвиток системи планування та виконання бюджетів, що ґрунтується на принципах програмно-цільового методу, потребує удосконалення бюджетного процесу щодо запровадження середньострокового планування, посилення спрямованості бюджетного планування накінцеві результати та підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів. Одним з основних завдань бюджетного регулювання є упорядкування кількості бюджетних програм, складання головними розпорядниками бюджетних коштів плану діяльності на наступні бюджетні періоди відповідно до напрямів розвитку галузі, підвищення якісного рівня розробки паспортів та інтегральної оцінки виконання бюджетних програм. підготовки бюджетних запитів, здійснення моніторингу бюджетної результативності.

Список використаних джерел

1. Бюкенен Дж. Суспільні фінанси і суспільний вибір / Дж. Бюкенен, М.Масгрейв, А.Річард; пер. з англ. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2004. – 176 с.
2. Боголіб Т.М. Забезпечення стійкості бюджетної системи України в умовах кризових явищ // *Економічний часопис ХХІ*. – 2014. – №7-8. – С. 72-86.
3. Запатріна І.В. Бюджетний механізм економічного зростання : монографія / І.В. Запатріна. – Київ : Ін-т соц.-екон. стратегій, 2007. – 528 с.
4. Лисяк Л.В. Бюджетна складова реалізації домінантних напрямів суспільного розвитку : монографія / за ред. Л.В. Лисяк. – Дніпропетровськ : ДДФА, 2015. – 396 с.
5. Самуельсон П.Э. Экономика. – 18-е изд. / П.Э. Самуельсон, В.Д. Нордхаус ; пер.с англ. - Москва : Вильямс, 2010. – 1360 с.
6. Теорія фінансів / За ред. В.М. Федосова, С.І.Юрія. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 576 с.
7. Максютя А.А., Чугунов І.Я. Бюджетна складова суспільного розвитку // *Вісник КНТЕУ*. – 2012. – № 3. – С. 45–54.
8. Чугунов І.Я. Довгострокова бюджетна стратегія у системі економічної циклічності / І.Я. Чугунов // *Вісник КНТЕУ*. – 2014. - № 5. - С. 64-77.
9. Чугунов І.Я. Бюджетно-податкова політика в умовах інституційних перетворень / І.Я. Чугунов, В.Д.Макогон // *Вісник КНТЕУ*. – 2014. – № 4. – С. 79–91.
10. Чугунов І.Я., Лондар С.Л. Фінансово-бюджетні відносини:аналіз тенденцій розвитку в умовах трансформації економіки. – Київ : Міністерство фінансів України, Львівський національний університет ім. І.Франка, 2002. – 203 с.

References

1. Byukenen Dzh., Mashreyv M., Richard A. *Suspil'ni finansy i suspil'nyy vybir* ; per. z anhl. – K. : Kyievo-Mohylyan. akad., 2004. – 176 s.
2. Boholib T.M. *Zabezpechennya stiykosti byudzhetnoyi systemy Ukrayiny v umovakh kryzovykh yavlyshch* // *Ekonomichnyy chasopys XXI*. – 2014. - №7-8. – S. 72-86.
3. Zapatrina I.V. *Byudzhethnyy mekhanizm ekonomichnoho zrostantnya* : monohrafiya. – K. : In-t sots.-ekon. stratehiy, 2007. – 528 s.
4. Lysyak L.V. *Byudzhethna skladova realizatsiyi dominantnykh napryamiv suspil'noho rozvytku* : monohrafiya. – Dnipropetrovs'k : DDFA, 2015.-396 s.
5. Samuel'son P.E., Nordkhaus V.D. *Ekonomyka*. ; per.s anhl. - M. : Vyl'yams, 2010. – 1360 s.
6. *Teoriya finansiv* / Za red. V.M. Fedosova, S.I. Yuriya. – K. : Tsentr uchbovoyi literatury, 2010. – 576 s.

7. Maksyuta A.A., Chuhunov I.Ya. Byudzhetna skladova suspil'noho rozvytku // Visnyk KNTEU. – 2012. – № 3. – S. 45–54.
8. Chuhunov I.Ya. Dovhostrokovaya byudzhetna stratehiya u systemi ekonomichnoyi tsyklichnosti / I.Ya. Chuhunov // Visnyk KNTEU. – 2014. – № 5. – S. 64–77.
9. Chuhunov I.Ya., Makohon V.D. Byudzhetno-podatкова polityka v umovakh instytutsiynykh peretvoren' // Visnyk KNTEU. – 2014. – № 4. – S. 79–91.
10. Chuhunov I.Ya., Londar S.L. Finansovo-byudzhetni vidnosyny : analiz tendentsiy rozvytku v umovakh transformatsiy ekonomiky. – K. : Ministerstvo finansiv Ukrayiny, L'vivs'kyy natsional'nyy universytet im. I.Franka, 2002. – 203 s.

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Чугунов Ігор Якович, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри фінансів

Брижан Катерина Володимирівна, студентка магістратури факультету фінансів та банківської справи, спеціалізація «Державні фінанси»

Київський національний торговельно-економічний університет
вул. Кіото, 19, м.Київ, 02156, Україна

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Чугунов Игорь Яковлевич, доктор экономических наук, профессор, заслуженный деятель науки и техники Украины, заведующий кафедрой финансов

Брижан Екатерина Владимировна, студентка магистратуры факультета финансов и банковского дела, специализация «Государственные финансы»

Киевский национальный торгово-экономический университет
ул. Киото, 19, г.Киев, 02156, Украина

DATA ABOUT THE AUTHORS

Chugunov Igor Yakovlevich, Doctor of Economics, Professor, Honored Worker of Science of Ukraine
Head of the Department of Finance

Bryzhan Kateryna, Master's student of the Faculty of Finance and Banking
specialization «Public Finance»

Kyiv National University of Trade and Economics
19 Kioto Street, Kyiv, 02156, Ukraine

УДК 368.1

СУЧАСНИЙ ХАРАКТЕР ФУНКЦІОНУВАННЯ І ПОДАЛЬШІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ МАЙНА В УКРАЇНІ

**Канєва Т.В.,
Наливайко Д.В.**

Предметом дослідження є теоретичні і практичні особливості функціонування ринку страхування майна в Україні.

Мета роботи полягає в аналізі сучасних тенденцій функціонування ринку страхування майна, виявленні шляхів і можливостей його подальшого розвитку.

Методи дослідження. Проведене дослідження базується на використанні загальнонаукових методів, економіко-статистичних методів та методів діалектики.

Результати роботи полягають в тому, що на основі дослідження діяльності страхових компаній та узагальнення сучасного стану функціонування ринку страхування майна в Україні виявлено напрями подальшого його реформування, запропоновано систему заходів щодо підвищення ролі страхових компаній в сфері страхового захисту майна фізичних і юридичних осіб, збільшення обсягів зібраних страхових премій, рекомендовано механізми забезпечення страхових виплат страховиками.

Галузь застосування результатів. Отримані результати сприяють розробці та прийнятті рішень у сфері управління діяльністю страхових компаній, державних органів регулювання і нагляду за страховою діяльністю.

Висновки. Досліджено сучасні аспекти функціонування ринку страхування майна в Україні, висвітлено ключові проблеми діяльності страхових компаній, що стримують їх розвиток, запропоновано шляхи покращення умов функціонування страховиків і практичні кроки стосовно розвитку страхування майна в економіці країни.

Ключові слова: страхування майна, страховий ринок, страхова компанія, споживачі страхових послуг.